

Uşak Üniversitesi

Bankacılık ve Sigortacılık Araştırma ve Uygulama Merkezi e-Bülteni

3 ayda bir yayınlanır.

Mart 2022, Cilt III Sayı 1

2022-Mart Sayısı Sunuş

2021 yılının son çeyreğinde hızla yayılan Covid-19'un yeni versiyonu "Omicron" virüsü yeni yılın ilk çeyreğinde etkisini önemli ölçüde kaybetmiştir. Yılın dünyadaki en önemli gelişmesi Rusya'nın 24 Şubat 2022 günü Ukrayna'yı işgal etmesi oldu. Bu işgal hareketi sonucunda Ukrayna'da binlerce asker ve sivil ölümü yaşanırken, milyonlarca kadın ve çocuk ülkeyi terk ederek başta Polonya olmak üzere diğer komşu ve yakın ülkeler Romanya, Moldova, Macaristan, Çek Cumhuriyeti gibi ülkelere göç hareketleri yaşandı. Yaşanan bu vahim olay karşısında Avrupa Birliği ve NATO'nun ciddi bir tepki veremediği görüldü. Bunda kuşkusuz etkili olan en önemli faktör, kuzey Avrupa ülkeleri ağırlıklı olmak üzere tüm Avrupa ülkelerinin Rusya merkezli doğalgaz ve petrol ürünlerine olan bağımlılık oranının yüksek olmasıdır. Yaşanan bu durum, 1800'lerin sonlarında yaygınlaşan "küreselleşme" olgusunun geçerliliğinin zayıflaması, ulusal kaynakların yeterliliğinin ön plana çıkması ve kaynak çeşitliliğinin önemini ortaya çıkarmıştır. Türkiye ise bu dönemde izlediği dengeli dış politika ile yaşanan olumsuz gelişmelerden görece daha az olumsuz etkilenen ülkeler arasında yer almıştır.

Doç. Dr. Ercan Özen- BSAUMER MÜDÜR

Soru: Reel faiz ve Borsa endeksi arasında nasıl bir ilişki var?

Cevap: Borsa İstanbul'da hisse senedi işlemi yapan yatırımcı sayısı son 10-15 yıllık dönem boyunca 1.100.000 ile 1.200.000 arasında dalgalanma göstermiştir. Mevduat faizlerinin enflasyonun altında kalması durumunda yatırımcı kendisine alternatif yatırım alanları aramaktadır. 2021-2022 boyunca Türkiye'de reel faiz negatif değerlerde kalmıştır. Mevduata yatırdığı parası enflasyon karşısında değer kaybeden yatırımcılar bankalara para yatırmak yerine altın, döviz, konut, kripto para ve hisse senedi gibi yatırımlara yönelmişlerdir. Hisse senedi satın almak isteyen yatırımcı sayısı son iki yıl içinde %150'den fazla artış göstermiştir. Bunun sonucu olarak Borsa İstanbul 100 endeksi 2.000 puan seviyelerini aşarak rekor kırmıştır. Bu dönemde borsaya kayda değer sayıda yabancı yatırımcı girişi olmasa da hisse senedi satın alan Türk yatırımcısının bazı hisse senedi yatırımlarından yıllık %100'ün üzerinde net kar elde ettiği görülmektedir.

Pandemi Sürecinde Mali Müşavirlik Mesleği Dr. Ahmet COŞKUN- Uşak Üniversitesi

Çin'in Wuhan kentinde başlayan ve Covid 19 olarak adlandırılan salgın tüm dünya gibi Türkiye'yi de olumsuz yönde etkilemiştir. 11 Mart 2020'de pandemi ilan edilmesiyle süreç başlamış, devlet eliyle bu salgınla mücadelede bazı tedbirler alınmış ve aynı zamanda işletmelerin daha fazla olumsuz etkilenmesini engellemek için farklı destek paketleri açıklanmıştır. Örnek olarak, hafta sonu ve günün belli saatlerinde sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş ve hastalığın daha az bulaş seyretmesi amaçlanmıştır. Fakat bazı meslek gruplarına bu kısıtlamalardan istisna tanınmış olup, Mali Müşavirlik mesleği de bu meslek grupları içerisinde sayılmıştır. Mali Müşavirlik mesleği hizmet verdiği işletmelerin muhasebe kayıtlarını tutarak, periyodik olarak bu işletmelerin finansal raporlarını hazırlamaktadır. Hazırlanan finansal raporlara dayalı olarak işletmeler vergisel beyanlarını hazırlayıp buna göre kendilerine tahakkuk eden vergilerini süresi içerisinde ödemektedir. Devlet her türlü ortam ve koşullarda asli hizmetlerini yürütmek durumundadır. Bu hizmetlerinin de kaynağı topladığı vergilerdir. Beyana dayalı tahakkuk eden vergilerin oluşmasında en büyük katkı Mali Müşavir meslek mensuplarıdır. Bu dönemde Mali Müşavirler, mevcut görevlerinin yanı sıra hizmet verdiği işletmelerin devlet desteklerinden faydalanmasını sağlayarak, onların varlıklarını yürütmesine ve bu süreçten en az hasar ile çıkmalarına katkıda bulunmuşlardır. Bununla birlikte, işletmelerin kanuni mükellefiyetlerini zamanında yerine getirmelerine katkıda bulunarak dolaylı da olsa, devletin gelir kaybı yaşamamasına katkı sağlamışlardır. Tüm bu kritik görevleri yerine getirirken, hastalığın bulaş riskini göz önünde bulundurarak hem kendilerini, hem ailelerini hem de çalıştırmış oldukları personellerin sağlık durumlarına da dikkat ederek kendilerini ve çevrelerini hastalıktan korumaya üstün gayret göstermişlerdir.

Ekonomik ve Finansal Göstergeler: 31 Mart 2022

ABD Doları:14,7100 Euro:15,9500 CDS-Türkiye: 549,40 BİST100:2.233,30, TÜFE: 61,14 Gösterge Faiz %23,60

Covid-19 Türk Sigorta Sektörünü Nasıl Etkiledi? Dr. Necla Kuduz, Uşak Üniversitesi

Davranış Bilimci Abraham Maslow'un "Hasta insanı tanıyoruz, peki ya sağlıklı insan?" sorusunun cevabını merak etmesi üzerine psikolojik olarak sağlıklı olan bireyler arasında yapılan araştırmalar sonucunda meşhur *ihtiyaçlar hiyerarşisi* ortaya çıkmıştır. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'sinin ikinci basamağında yer alan güvenlik ihtiyacı ilk insandan günümüze kadar boyut değişirse de her dönemde önemli olmuştur. İlk çağlarda vahşi doğa ortamından korunma olarak kendini gösteren güvenlik ihtiyacı yerleşik hayata geçmekle beraber "mezun olunca iş bulacak mıyım", "işten atılma ihtimalim ne", "oturduğum ev depreme dayanıklı mı", "arabama biri çarparsa", "kredi kartım çalınırsa", "hastane masraflarını nasıl karşılarım" vb... finansal, sosyal ve sağlık ile ilgili sorulara bireylerin çözüm arayışı şeklinde kendini göstermektedir. Zira birinci basamak olan fiziksel ihtiyaçlar ve güvenlik ihtiyacı tam olarak giderilmeden bireyin diğer ihtiyaçlarını gidermesi ve kendini gerçekleştirme imkânsız olmasa da birey psikolojisi üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Çünkü; insanoğlu riski ve belirsizliği azaltmak ve refahını artırmak ister. Bu sorunlara çözüm bulan sektör hemen herkes tarafından bilinen *sigorta* sektörüdür. Özellikle gelişmiş ülkelerde geniş bir pazar payına sahip olan sigorta şirketleri günümüzde en dinamik sektörlerdendir.

Sigorta sektöründe de paradigma kaymaları olmakla beraber doğabilecek risklere karşı bir güvence aracı olmak sigortanın temel işlevidir. Sigorta, bireylerin ve kurumların karşı karşıya kaldıkları risklere karşı güvence sağlarken; ekonomik hayatın devamlılığına katkı sağlamaktadır. Türk sigorta sektörü incelendiğinde; yabancı sermayeli şirketlerin Türk sigorta piyasasındaki paylarının artmasına paralel olarak, sigortaya yönelik arz-talep durumlarında bir canlanma olduğu, diğer bir ifade ile Türk sigorta sektörünün gelişiminde yabancı sermayeli şirketlerin katkı sağladığı görülmektedir (Yıldırım ve Çakar, 2015:3). Vaughan (1995:16) sigortanın ortaya çıkış amacını "Kişilerin yaşamlarının herhangi bir anında karşılaşılabilecekleri maddi manevi zarara neden olan olaylardan kendilerini korumak için önceden önlem alma ihtiyacı" olarak görmektedir.

Sürekli değişen dünyada insan ihtiyaçları da çeşitlenmekte ve dolayısıyla kamusal politikaların da değişmesine ve sigorta sektöründe hizmetlerin çeşitlenmesine yol açmaktadır. En yaygın sınıflandırma; sigorta veren şirketin kamu veya özel şirket olmasına dayalı sınıflandırmadır. Bu ayrım temel alındığında sosyal ve özel sigortaların ortaya çıktığı görülmektedir. Dünya'da ve Türkiye'de yaygın olan bir diğer sınıflandırma ise özel sigortalar başlığı altında yer alan hayat sigortaları ve hayat dışı sigortalardır (Engin ve Karakuş, 2020:175).

İlk olarak Çin'in Wuhan Eyaleti'nde 2019 Aralık ayının sonlarında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucu 13 Ocak 2020'de tanımlanan COVID-19 (Yeni Koronavirüs Hastalığı) başlangıçta bu bölgedeki deniz ürünleri ve hayvan pazarında bulunanlarda tespit edilmiştir. Sonrasında ise insandan insana bulaşarak diğer eyaletlere ve diğer ülkelere yayılarak tüm dünyayı etkisi altına almıştır (<https://covid19.saglik.gov.tr>). Pandemi başta sağlık sistemleri üzerinde yük oluşturarak; birçok ülkede sağlık sisteminin çökme noktasına gelmesine yol açmıştır. Tüm dünyada yayılımını kontrol altına almak amacıyla gönüllü karantina ile başlayan süreç, zorunlu karantina, seyahat kısıtlaması, sokağa çıkma yasağı, toplu etkinliklerde kısıtlama vb... pek çok tedbir geliştirilmiştir. Bu kısıtlamalar; salgın yayılımını kontrol etmede faydalı olsa da üretim, tüketim, tedarik zinciri ve finans sektörünü olumsuz etkilemiştir.

COVID-19'un Türk finans sektörü üzerindeki etkileri incelendiğinde; olumsuz etkilerin reel sektöre nazaran sınırlı olduğu görülmektedir. Bankacılık sektörü düşük faiz oranları ve ayrıca devlet teşvikleri sayesinde 2020 yılında kredi hacmini büyütürken net kârını %22,3 artırmıştır (TBB, 2021: 44). Pandeminin ilk zamanlarında salgının muhtemel etkileri hakkında çeşitli görüşler ileri sürülmüş, bu görüşlerin çoğu salgının negatif

sonuçlarını dikkate almıştır. İş yaşamının durma noktasına gelmesi, alacak ve işsizlik sigortaları pandemi kaynaklı katastrofik hasarların oluşma ihtimali vb... konular ön plana çıkmıştır. 2001 Ebola Salgını'ndan sonra birçok sigorta ürününde pandemi kaynaklı risklerin kapsam dışı bırakılmış olması; salgının sigorta sektöründe katastrofik hasarlara yol açmasının önüne geçmiştir. Türk sigorta sektöründe söz konusu ürünlerin toplam üretim içindeki payının düşük olması pandemi kaynaklı riskleri etkileyen bir diğer faktördür. Pandeminin Türk sigorta sektörü için yarattığı en büyük tehlike tüketici taleplerindeki daralma olmuştur. Buna rağmen Türk sigorta sektörü 2020 yılında bir önceki yıla göre %19,2 büyüyerek süreçten en az etkilenen sektörlerden olmuştur (TSB, 2021a).

Türk sigorta sektörü 2019 yılını 69 milyar TL prim üretimi ile kapatmış; reel sektöre 129 trilyon TL tutarında teminat sağlamıştır. Aynı dönemde prim üretiminin GSYH'ye oranı %2,78' e ulaşmıştır. 2015 yılında bu oranın %2,05 olduğu ve yıllar içinde kademeli şekilde arttığı dikkate alınırsa; Türk sigorta sektörünün pandemi öncesi dönemde istikrarlı bir şekilde büyüdüğü sonucuna varılmaktadır (SEDDK, 2020: 7). Türk sigorta sektörü 2019-2020 yıllarında ürettiği prim açısından incelendiğinde hem poliçe adetleri hem de prim üretimi açısından hayat branşında önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Hayat dışı branşa bakıldığında ise büyüme; büyük oranda sağlık, yangın, kara araçları gibi belli başlı alt branşlardan gelmektedir ve genele yayılmış bir büyüme performansı söz konusu değildir. (Tablonun tamamı için bkz. <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler>).

Türk Sigorta Sektörünün 2019 ve 2020 Yılı Karlılık Sonuçları (Milyon TL)

Teknik Sonuç	2019			2020		
	Hayat Dışı	Hayat	Toplam	Hayat Dışı	Hayat	Toplam
Brüt Yazılan Primler	57.896	11.359	69.255	68.152	14.431	82.584
Teknik Kâr	5.027	2.251	7.278	8.073	2.575	10.648
Brüt Teknik Kâr Oranı	8,68%	19,82%	10,51%	11,85%	17,84%	12,89%
Brüt Hasar Prim Oranı	70,23%	33,00%	63,63%	66,01%	32,42%	59,54%

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği (TSB). İstatistikler, Prim Üretimleri Sıralama. <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler>

Tablo incelendiğinde sigorta sektörünün hasar prim oranlarının 2020 yılında hem hayat hem de hayat dılı branşra düştüğü görülmektedir. Diğer yandan teknik kârlılık açısından incelendiğinde hayat dışı branşın teknik kârı artmış; hayat branşının teknik kârı sınırlı şekilde düşmüştür. Bu düşüşün nedeni ise faaliyet giderlerinde yaşanan artış olmuştur. Bu açıdan değerlendirildiğinde Türk sigorta sektörü pandemi döneminde gerçekleşen hasarlar ve teknik kârlılık açısından önemli sayılacak bir negatif etkiye maruz kalmamıştır denilebilir (<https://sigortastrateji.com>).

KAYNAKÇA

- Engin, Cem, Karakuş, Burak (2020). Dünya, Avrupa Birliği ve Türkiye'de Sigorta Sektörü. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 175.
- Meral, Hasan (2021). <https://sigortastrateji.com/inceleme/covid-19-sonrasi-turk-sigorta-sektorunun-genel-gorunumu/>. Erişim Tarihi: 01.04.2022.
- Türkiye Bankalar Birliği (TBB). 2021. Bankalarımız 2020 Raporu. İstanbul.
- Türkiye Sigorta Birliği (TSB). 2021a. İstatistikler, Genel Sigorta Verileri, <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler>. Erişim Tarihi: 01.04.2022.
- Sigorta ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK). 2020. 2019 Yılı Türkiyede Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor. Ankara.
- Vaughan, Emmett (1995). "Essential of Insurance a Risk Management Perspective". New York: John Wiley & Sons Inc.
- Yıldırım, İsmail, Çakar, Recep (2015). "A Study on the Factors Affecting the Insurance Company Preferences of Insurance Agencies in Turkey". International Journal of Business and Management Studies. No:7. <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>, Erişim Tarihi: 01.04.2022.